

رفتار کرده اند و راجع بتمام حرکاتی است که در مجلس سر میزند والا معلوم است که آقای سردار احمد و حسنعلیخان که امروز حاضر هستند مصداق این عرض بنده نیستند.

رئیس - در باب آقای حاج وکیل الرها یا یک عذری دارند و برای آن اجازه خواسته بودند.

حاج شیخ اسدالله - مکرر آقای دکتر علیخان در باب اشخاص که اجازه میخواهند فرمایشی کردند که اشخاصیکه میگویند مریض هستم باید یک تصدیقی از طبیب خودشان بیاورند و آنهایی که عذر دارند و عذرشان باید معین شود با وجود این می بینم که بمجرد اظهار از طرف هیئت رئیسه اجازه داده میشود بدون اینکه تصدیقی از طبیب داشته باشند یا اینکه عذر خودشان را بگویند و نتیجه اینکار این میشود که تمام آقایان نمایندگان راملات میکنند مثل اینکه همینطوریکه فرمودند در روزنامهها می نویسند و میگویند که وکلا بوظیفه خودشان رفتار نمیکنند و مسامحه مینمایند و این بعقیده بنده بیک واسطه راجع بتمام وکلا میشود و آن روزنامه نویس حق دارد که تمام وکلا نسبت بدهد برای اینکه در روزهایی که تمام حاضر نمیشوند وعده برای مذاکره کافی نمیشود بیک مجلس مختصری قناعت میکنیم این سبب میشود که فردا بنده هم هوس میکنم و نمی آیم مکرر مذاکره شده است که یک ماده بنظامنامه داخلی ملحق شود از برای آنهایی که حاضر نمیشوند تا آنکه نتوانند حاضر نشوند و مجبور شوند که در سر وقت بیایند و این مسامحه که ما در این کار میکنیم این کار ابداً اصلاح نخواهد شد باید نشست و یک قرار کاملی در این باب داد.

رئیس - جنابعالی خودتان یکی از نمایندگان هستید و هر یک از نمایندگان حق دارند پیشنهاد بکنند همین را که میفرمائید ممکن است کتباً پیشنهاد کنید که مطرح شده رای گرفته شود بلکه قراری در این باب داده باشیم حالا خیلی از آقایان اجازه خواسته اند و میخواهند مذاکره کنند ولی موضوع در دست نیست که مذاکره شود جلسه آتی روز سه شنبه دستور آن راپورت کمیسیون داخلی، قوانین مالیه، عدلیه در باب مستخدمین خارجه، قانون ثبت اسناد، انتخاب یک نفر نماینده بجای آقای بهجانی.

[مجلس سه ربح قبل از غروب ختم شد]

جلسه ۱۵۰۴

صورت مشروح روز سه شنبه ۲۹ شهر رمضان

مجلس دو ساعت و نیم قبل از غروب در تحت ریاست آقای ذکاءالملک تشکیل شد.

صورت مجلس روز یکشنبه را آقای معاضدالملک قرائت نمود.

رئیس - در باب صورت مجلس ملاحظاتی هست بفرمائید؟

عز الملک - بنده در باب نسبت هائی که در روزنامهجات بوکلا داده میشود شرحی عرض کردم در صورت مجلس نوشته نشده است.

ارباب کیخسرو - بنده مدتی است هر چه اصرار میکنم که استعفای بنده از عضویت کمیسیون تفتیش مالیه در مجلس خوانده شود قرائت نمیشود و مخصوصاً در جلسه گذشته شرحی اظهار کردم در صورت مجلس ابداً قید نشده است.

معاضد الملک - استعفای جنابعالی چون سابقاً در صورت مجلس نوشته شده بود باین واسطه در این صورت نوشته نشد.

مقیم السلطنه - میخواستم عرض کنم در جلسه قبل در متمم اظهارات آقای ارباب کیخسرو گفته شد که فرار بود راپورت هیئت تفتیشیه طبع و توزیع شود که در مجلس مطرح مذاکره قرار بدهیم و عرض کردم قبل از اینکه آن راپورت مطرح شود بعضی اعلانات و اظهارات از طرف آقای حاج وکیل الرها یا بموقع است بدبختانه می بینم که امروز یک چیز دیگری بر اظهارات سابق ایشان مزید شده است یعنی از طرف اداره وزارت مالیه یک اعلانی در روزنامه مجلس دادم که تعریف میکند از خدمات ایشان و اظهار تشکر می نمایم از ایشان و امامت اصابت ایشانرا گمان می کنم به مضمونی که نوشته شده است هیئت تفتیشیه می تواند دفاع کند اگرچه هیئت تفتیشیه فعلاً که نیست و بطوری که عرض کردم از [۶] نفر فقط سه نفر اعضاء باقی مانده ولی بنده اولاً تکذیب می کنم آن اعلانی را که از طرف اداره مالیه شده است و عرض می کنم که در حساب حاج وکیل الرها یا هیئت تفتیشیه راپورتی داده اند از روی کمال تعقیب و درستی بوده است و این عرض را هم که کردم از روی کمال نزاکت است والا ممکن بود که سخت تر از این عرض کنم و ثانیاً استدعا می کنم که زودتر هیئت تفتیشیه را تکمیل فرمائید و واقعا این عمل را ختم کنید که بیش از این طول نکشد.

رئیس - در باب تفتیشیه که حقیقه متحمل شده است و اگر مجلس می خواهد تفتیش در امور مالیه داشته باشد باید آنرا تکمیل نماید ممکن است که در دستور یکی از جلسات آتی قرار بدهیم که نوافض آن تکمیل شود.

طرحی آقای ارباب کیخسرو پیشنهاد کرده اند خوانده می شود و بعد رجوع میشود به کمیسیون مبتکرات [آقای میرزا مرتضی قلیخان طرح مزبور را قرائت نمود که ماده الحاقیه مشرب اینک هر یک از نمایندگان در (۱۵) جلسه متوالی یا در [۱۵] جلسه در ظرف یک سال بدون اجازه غیبت نماید مجلس آن نماینده را مجبور باسئمه کرده عوض او را انتخاب می نماید پیشنهاد کرده بودند که به نظامنامه داخلی الحاق شود (رجوع شد به کمیسیون مبتکرات)

رئیس - حالا اول یک نفر نماینده بجای آقای بهجانی انتخاب می کنیم برای اینکه این کار مختصری است بعد می رویم سر دستور.

(اوراق رای توزیع و اخذ شده آقای میرزا مرتضی قلیخان برای استخراج آراء بقره آقایان حاج فاتح الملک - آقا میرزا احمد - آقا شیخ محمد را معین نموده استخراج آراء کردند نتیجه را آقای معاضدالملک بقرار ذیل اعلام نمود.)

عده اوراق (۷۰) آقای دکتر رضاخان (۲۲) رای آقای مصطفی قلیخان (۱۹) رای وره سفید (۱۲) امتناع (۱) آقایان انتظام الحکماء، آقا میرزا محمدعلی خان کلوب، وزیرزاده، حاج محمدعلی تاجر کاشانی، هر کدام یک رای مرتضی قلیخان که مجهول است (۲) رای.

رئیس - اکثریت حاصل نشد دو مرتبه انتخاب می شود.

عز الملک - این اوراق بازبان حال بمجلس عرض می کند که بی جهت ما را به مجلس می آورید [گفتند صحیح است.]

رئیس - حالا مجدداً انتخاب میشود. (ثانیا اوراق رای توزیع و اخذ شده آقای میرزا مرتضی قلیخان و مستخدمین سابق استخراج نموده نتیجه از قرار ذیل اعلام شد.)

معاضد الملک - عده حضار (۷۲) امتناع (۲) آقای دکتر رضاخان (۳۹) رای آقای مصطفی قلیخان (۱۹) رای وره سفید (۱۰) حاج محمدعلی (۱) رای رئیس - آقای دکتر رضاخان منتخب شدند. راپورت کمیسیون داخلی قوانین مالیه عدلیه راجع بتعمین عده مستخدمین را آقا میرزا مرتضی قلیخان قرائت نمود.

رئیس - در باب یکی یکی این راپورت ها مذاکره میشود و رای گرفته خواهد شد اولاً خوب است در خصوص راپورت کمیسیون عدلیه مذاکره شود.

آقا میرزا مرتضی قلیخان - ثانیاً راپورت کمیسیون عدلیه را قرائت نمود کمیسیون با حضور منصور السلطنه معاون وزارت عدلیه بعد از مذاکره بالاتفاق تصویب کرده بود که یک نفر مستخدم از فرانسه که لا اقل در مملکت خود قابلیت مقام مشاوره حقوق را داشته باشد و بکنفر هم از مصر که ریاست محکمه استیناف کرده باشد استخدام شود.

رئیس - حالا در خصوص این راپورت مذاکره میشود.

محمد هاشم میرزا - بنده در باب راپورت کمیسیون قوانین مالیه عرض داشتم میخواستم عرض کنم که مسئله تدریس مستخدمین مالیه در یکی از مدارس دولتی در کمیسیون مذاکره شد ولی بطوری نبود که تمام رای داده باشند گویا در زمان نوشتن راپورت اشتباه شده است چون بنده در کمیسیون حضور داشتم زمانیکه در این خصوص مذاکره میشد از اینجهت عرض کردم.

دکتر علیخان - بنده میخواستم عرض کنم آنچه باید در این خصوص مذاکره شود است و حالا اگر آقایان موافقت داشته باشند چون تصویب کمیسیون بایشهاد وزراء مخالفت ندارد خوب است رای گرفته شود و بگذرد.

رئیس - صحیح است در واقع این مسئله مذاکرات ندارد بجهت اینکه تمام آنچه را که وزراء رای داده اند کمیسیون هم تصویب کرده است.

حاج فاتح الملک - بنده هم عرض میکنم که باید در عده رای گرفت و در باب رتبه آنها حالا اگر بخواهیم مذاکره کنیم بیفایده خواهد بود این را باید

و هیئت وزرا مذاکره کرد که مقام و رتبه آنها هم معین شود.

رئیس - معاون وزیر در کمیسیون حاضر بوده و مقام آنها هم معین کرده است و البته هم کافی است.

مؤتمن الملك - فقط میخواستم عرض کنم که تعیین عده از وظیفه مجلس خارج است فقط چیزی که راجع به مجلس است دو چیز است یکی تعیین ملیت این مستخدمین است و یکی وجهیکه باین مستخدمین داده میشود.

آقا شیخ ابراهیم زنجانی - بعقیده من کمال مداخلت را دارد بجهت اینکه ممکن است در صورتیکه مجلس عده را معین نکند فردا پنجاه نفر را مستخدم نمایند اگر چه لازم هم داریم ولی نمیتوانیم زیاده از دوفتر بیاوریم پس مجلس باید عده را معین کند.

حاج آقا - بنده تصور میکنم فرمایش آقای مؤتمن الملك فرمایش صحیحی است و گمان میکنم که اساساً وظیفه مجلس غیر از این چیزی نبود بواسطه اینکه وظیفه مجلس در اینجا فقط یک چیز است یکی بهایب آنها و دیگری بودجه که همیشه مجلس باید در بودجه مملکت نظر نماید و وزیر باید هر اندازه را که در اداره خود لازم دارد و عهده دولت خود را می بیند سه نفر چهار نفر هر قدر میدانند باید بیاورد و گمان میکنم ادای وظیفه وزیر بهیچوجه راجع به مجلس نباشد و حالا که کمیسیون با حضور معاون در این خصوص مذاکره کرده است و بطوریکه راپورت داده است که بایشنها دوزر موافقت دارد دیگر گمان نمیکنم که چندان محتاج بمذاکره باشد و باید همینطوریکه راپورت دادند رای گرفته شود که زودتر این مسئله از مجلس بگذرد.

رئیس - معلوم میشود در این خصوص مخالفی نیست خوب است رای بگیرییم که زودتر مذاکره اینمطلب ختم شود.

حاج سید ابراهیم - میخواستم عرض کنم زمانیکه در هیئت مستخدمین عدلیه رای گرفته میشد قید شد که یک نفر از مسلمانان مصر جلب شود در این راپورت که تعیین عده را کرده اند کلمه (مسلمانان) را قید نکرده اند خوب است قید شود چون این یک چیزی است که مذاکره شد و باین قید مجلس تصویب کرد که از مصر یک نفر مستخدم جلب شود.

(اکثر تصدیق کردند که باید اینکلمه قید شود.)

رئیس - حالا رای میگیریم بر این راپورت کسانیکه بار راپورت کمیسیون عدلیه در باب مستخدمین عدلیه موافقت دارند و یکی که دو نفر مستخدم یکی از فرانسوی و یکی از مسلمانان مصر جلب شود قیام نمایند (اغلب قیام نمودند.)

اکثریت است حالا در باب مستخدمین بالا مذاکره میشود (آقا میرزا مرتضی قلیخان راپورت کمیسیون قوانین مالیه را قرائت نمود کمیسیون تصویب کرده بود که تمام (۷) نفر مستخدمی را که هیئت وزرا پیشنهاد کرده بودند بترتیب ذیل جلب شود.)

(۱) اداره خزانه سه نفر یک نفر مدیر - یک نفر محاسب برای معاونت مدیر مزبور و برای ترتیب یک محاسبه و دفتر داری متشابهی در تمام دوایر دولتی با شرط تدریس دفتر داری در یکی از مدارس دولتی و یک نفر مفتش (۲) اداره مالیات مستقیم دو نفر یک نفر مدیر یک نفر مفتش که سمت معاونت مدیر مزبور را داشته مواظب و ناظر اعمال شعب این اداره باشد.

صنیع الدوله - اگر چه جناب مؤتمن الملك

گفتند که تعیین عده بامانیت و باید هیئت وزراء معین کنند لکن بنده لازم میدانم که چند کلمه در این باب گفته شود این تعیین هفت نفر در تحت نظر دیگری صورت گرفت که شاید او یک نظر رانی داشت غیر از آن نظریاتیکه ما داریم در تعیین عده و بنده شخصاً این عدد هفت نفر را خیلی لازم میدانم و فقط سه نفر را لازم میدانم که بیاوریم یک نفر برای خزانه داری و مفتشی و یک نفر هم برای اینکه در امر مالیات نظری داشته باشد نه اینکه برای تعدیل مالیات بجهت اینکه یک چیزی است که خیلی سهولت گفته میشود که مالیات مستقیم یعنی مالیات املاک یعنی رفتن و تعدیل کردن تمام املاک این مملکت که یک چیزی است که بیست سال طول دارد و وقت میخواهد و کرورها هم پول لازم دارد تا انجام بگیرد و اینکه حالا ما دو نفر را بیاوریم و یک مبلغ گزافی بآنها بدهیم بنده که بنظر من میآید که اینکار لازم نباشد و همینطور عمل تسجیل هم عجله اصلاح شده که دو نفر خواسته شود و یک نفر هم برای اینکه در کلیه مالیات چه مستقیم و غیر مستقیم یک نظری داشته باشد حالا آن آدم وقتیکه آمد و دید که باز لازم است مستخدم جلب شود راپورت داد که باید دو نفر یا یک نفر بیاورید آنوقت ما هم مذاکره می کنیم و میآوریم و عجله بعقیده بنده این عده زیاد است.

دکتر علیخان - عرض بنده در خصوص تدریس است که کمیسیون قید کرده است بنده این را خلاف ترتیب می دانم برای اینکه یک نفر بعقیده بنده نمی تواند هم بکار اداری برسد و هم بکار مدرسه و تدریس علاوه بر این مسئله چیزی است که بلفظ خیلی سهل می آید ولی در واقع اگر ملاحظه شود خیلی برای ما مشکل است برای این که تدریس یک مقدماتی لازم دارد و اشخاصیکه باید پیش این معلم تحصیل کنند باید مقدماتشان تکمیل شده باشد و آن چیزهایی است که ممکن نیست در این مملکت تحصیل شود گذشته از این وقت آن مستخدم را زیاد تلف می کنند و سبب میشود که بکارهای شخصی اداریش نمی رسد و اینکه یک نفر مستخدم بیاوریم که هم کارهای اداری خودش را مرتب نماید و هم این که تدریس نماید و اطفال را تربیت نماید بنظر بنده با یک دست دو هند و نه برداشتن است و صحیح نیست.

فهییم الملك - اینکه راجع بعهده فرمودند که هفت نفر زیاد است صحیح است مثل اینکه بنده هم این عده را زیاد می دانم ولی همین هفت نفر را با همین شغلها هیئت وزرا پیشنهاد کرده اند و خواسته اند و در کمیسیون هم مذاکره شد اینجاسه قسم مستخدمین خواسته اند یکی برای اداره خزانه و یکی برای مالیات مستقیم و یکی برای اداره خزانه سه نفر معین شده است یکی مدیر که این اداره را موافق ترتیب با موافقت وزارت مالیه مرتب نماید و یک نفر هم محاسب لازم دارد محاسب برای مرتب کردن ادارات دولتی و ترتیب یک محاسبه و دفتر داری متشابهی در تمام دوایر دولتی و باید یک نفری باشد که از ترتیب تمام دفتر مالیه و سایر ادارات ایران مطلع باشد تا بتواند سهولت یک ترتیبی بدهد و این یک مسئله بسیار مشکلی است که یک نفر هم ممکن نیست از عهده بر آید و مسلماً یک اداره هم که یکی مدیر و یکی هم معاون

لازم داشته باشد ممکن نیست که باین ترتیب منظم نماید این کار را صورت بدهد و لازم دارد که اشخاص در زیر دست او کار بکنند و حاضر شوند از برای ترتیب محاسبه و مالیات و دفتر داری و سایر ترتیبات دیگر و حاضر شوند از برای اینکه آنها را بولایات بفرستند که ترتیب دفتر آنها را هم بدهند و اینکه آقای دکتر علی خان شرط می کند که این اشخاص باید مقدماتی را تکمیل کرد باشند که اسباب آن امروزه در مملکت ما فراهم نیست بنده میخواستم عرض کنم که امروزه هستند یک عده اشخاصیکه دفتر داری و ریاضی را خوانده اند و همینقدر برای مقدمه تحصیل در پیش مستخدمین کافی است و مسلم است که این آدم در یک مدرسه که دو بست نفر شاگرد داشته باشد درس نخواهد گفت در یک کلاس تدریس می کنند که مرکب باشد از ده دوازده نفر شاگرد همان اشخاص هم در هفته دو یا سه روز بیشتر نمیتوانند حاضر شوند و در هر درس هم یک ساعت یا یک ساعت و نیم بیشتر وقت لازم نخواهد داشت علاوه بر این یک همچو آدمی که می آید برای اداره مالیه لابد یک دفتر داری می داند که تا اندازه اختلاف دارد با این دفتر داری معمولی و محاسبین لابد بطور آسانتر و سهل تر تحصیل خواهند نمود و یک نفر هم مفتش لازم است که کمک کند باین محاسبی که سمت معاونت مدیر را هم دارد و بعقیده بنده برای اداره خزانه در صورتی که لازم بدانند تأسیس یک اداره خزانه را کمتر از سه نفر تصور نمی کنم که ممکن باشد تأسیس شود و اما از برای ترتیب مالیات کلیه تحصیل دارها و مالیات بدهها مختلفند یکی باید بگیرد و یکی باید بدهد و فعلاً این دو کار با هم مختلط است و این مسئله با اساس منظم مالیه منافات کلی دارد و این آدمی که خواسته می شود و باید سعی بکنند که اداره تحصیل و تحویل را از هم مجزا نمایند اداره ترتیب مالیات مستقیم یعنی کسی که ترتیب مالیات مستقیم و لوابیح راجع بآنها می دهد که تحویل دار و محاسب و خزانه دار باشد باید بکلی مجزا باشد و اینکار تا بحال معمول نبود مثل این که حکام هم تحصیل دار بوده اند هم تحویل دار و لابد در اینجا که این دو اداره از هم تفکیک شود فوایدی منظور خواهد بود و اداره مالیه یک همچو اداره را لازم خواهد داشت لزوم تأسیس یک همچو اداره را مجلس اگر تصویب میکنند دوفتر مستخدم برای آن زیاد نیست که یکی در مرکز باشد و یکی برود در ولایات یکی در مرکز تشکیل اداره مرکزی آنرا بنماید یکی هم شعب ولایات را مرتب کند که ترتیباتی که در مرکز معمول می شود در آنجاها هم مجری نماید اما اداره تسجیل، اداره تسجیل یک اداره است که اسناد را ثبت و کلیه ترتیب کارهای دولتی در این اداره تسجیل می شود این اداره کارش این خواهد بود که در مرکز ترتیبی برای کلیه تمبرهای دولتی و تعرفه های اسناد و غیره بدهد و این اداره را هم همینطور در صورتی که لزوم تأسیس آنرا مجلس تصویب نماید دوفتر از برای اینکار زیاد نیست و تصور می کنم موافق مذاکراتی که آن روز در بین شور قانون ثبت اسناد بعمل آمد اهمیت این اداره خیلی است برای این که این محل هم تهیه محل عایدی است از برای وزارت عدلیه هم برای وزارت مالیه و برای این

که بطور صحیح آن اداره را دائر و مرتب نماید دو نفر لازمست و زیاد نیست و کلیه قسمی که عرض کردم هر کدام از این ادارات را که مجلس اساساً تصویب بکند تأسیس آنها را آوردن این عده از مستخدمین برای آنها خالی از ضرورت نیست و همان عده که برای آنها تصویب شده است مسلم خواهد بود .

ارباب کبخیخسرو - اولاً استدعا دارم آقایانی که نطقهای مفصل می خواهند بنمایند تشریف ببرند در مرکز نطق و آقای مغربهم که این همه فرمایشات مفصل فرمودند خوب بود که می رفتند در صندلی مغربهم مطابق قانون در محل نطق این اظهارات را میفرمودند و تا آنجا که اینجاری گرفته شد در خصوص هیئت این مستخدمین و وزیران حضور داشتند و تعیین عده آنها رجوع شد بکمیسیون و حالا امروز که در خصوص عده مذاکره میشود هیئت وزیران باید حضور داشته باشند تا آنجا نمایندگانی یک چیزیکه در کمیسیون تصویب نشده است حضور اینجا مطرح مذاکره میشود و در راپورت مینویسند در کمیسیون و هیچ از بابت تدریس رای بآن داده نشده دیگر اینکه نوشته اند در وظیفه مفتش اداره خزانه که تنسیق ادارات ولایات نمایانند توسط مأمورین ایرانی این قید را بنده ریادی میدانم زیرا گاه باشد که مأمورین خارجی باشند آنوقت نباید مفتش رسیدگی کند .

وکیل التجار - بنده گمان میکنم در باب عده مستخدمین مالیه اینقدر معطل نشویم و سخت گیری نشود و چون مخصوصاً اداره مالیه را باید خیلی مواظبت کرد و موقع هم موقعی نیست که برای عده ملاحظه کنیم و از طرف هیئت هم هیچ نوع اسباب تزلزل و دغدغه نیست در اینصورت بنده هیچ لازم ندانم که اینقدر در باب عده مذاکره شود و گویا معاون وزارت مالیه هم در کمیسیون حاضر بوده اند که اینقدر تصویب شده است اگر بوده اند دیگر چندین مذاکره در اینخصوص لازم نیست و اما در مسئله تدریس این را باید دانست که تدریس یک چیز علیحده ایست و کسانیکه تحصیل میکنند می دانند که یک ترتیب و یک سیستم دارد باید یک مقدماتی را تحصیل کرده باشند و مدارس علیحده راطی بکنند و دیپلم داشته باشند تا اینکه بتوانند درس این آدم را بفهمند علاوه بر این یک مستخدمی را که برای یک کاری میاورند با او بگویند که در مدرسه هم درس بدهد برای اینکه اسباب این میشود که وقت تلف میشود و بکارهای اداری خودش نمیتواند رسیدگی بکند و البته وقتیکه آمد اگر وقت زیادی داشته باشد میشود از او خواهش کرد که یک درس هم بیک چند نفری که دارای مقدماتی بوده باشند بدهد .

ناصر الاسلام - نکته را که آقای صنیع الدوله فرمودند خیلی نأسف میخورم از اینکه آقای مغربهم کمیسیون متوجه آن نشدند هیچ وقت نیست که کسی بگوید این عده برای اصلاحات اداره مالیه زیاد است ولی خوب است تأمل فرمائید و به بنیید آن کبلیکه اظهار عقیده میکنند و میگویند که این عده امروزه برای ما با داست نقطه نظر او چیست بدیهی است که ما باید ملاحظه ضیق مالیه خودمان را بکنیم و به بنیید این هفت نفر مستخدم برای اداره مالیه ما

بچه مبلغی در این دولت وارد میشوند و چقدر مخارج دارند و تا یک اندازه آن نظر را باید داشت و اگر ما نظر خودمان را جلب کنیم باینکه اصلاحات یکی در اداره مالیه بعمل بیاید آنوقت ممکن است که بعد از آوردن عده که مجلساً فعلاً لازم بدانند بیشتر هم هر قدر لازم شد تا اینجا خواسته شده ولی مالیه که کمیسیون راپورت اینطور داده و تصویب کمیسیون هم بایشهادت وزیران یکی است بهترین است که همین رای بگیرند و زودتر بگذرد بجهة اینکه ماهر قدر در اینخصوص مذاکره کنیم نتیجه نخواهد داشت برای اینکه نماینده یک عقیده پیدا خواهد کرد مثل شما باینکه عقیده پیدا شود که چهار نفر کافی است و پیشنهاد بکنند و با کثرت تصویب شود آنوقت وزیر که حاضر نیست که عقیده خودش را ثابت کند و این پیشنهاد را رد نماید باینجه بنده عقیده ام این است که این مطلب اگر بماند در حضور وزیر مذاکره شود بهتر خواهد بود برای اینکه بدون حضور وزیر هر قدر در اینخصوص مذاکره شود نتیجه نخواهد داشت .

رئیس - حالا در تفرقه پیشنهاد شده است خواننده میشود و در قابل توجه بودن آنها رای گرفته میشود **آقای میرزا مهر ترضی قلیخان** - دو تفرقه پیشنهاد مزبور را بترتیب ذیل قرائت نمود .

- (۱) از طرف آقای دکتر اسمعیل خان ، این بنده پیشنهاد میکنم از برای اداره خزانه دو نفر جلب شود یک نفر مدبر و یک نفر مفتش از برای اداره مالیات مستقیم و غیر مستقیم یک نفر و از برای اداره تسجیل یک نفر .
- (۲) از طرف آقای حاج سید ابراهیم این بنده پیشنهاد میکنم مستخدمین امریکائی برای اداره مالیه کلیه پنج نفر جلب شود و برای اداره خزانه سه نفر برای مالیات مستقیم یک نفر برای اداره تسجیل یک نفر .

رئیس - حال باید در قابل توجه بودن این پیشنهاد ها رای گرفت .
حاج فاتح الملک - بنده گمان میکنم اگر صورت گفتار اثر میفرستادند هیچ بقدر مذاکره نمیشد افسوس که صورت کثرت هنوز نیامده است و این کم و زیاد برای همین است دیگر اینکه عقیده ام این است که این عده را که برای این اداره تقاضا کرده اند زیاد است برای اینکه هر کدام از اینها که آمدند بعد از این که اطلاع و بصیرت پیدا کردند خواهند گفت که از برای فلان اداره فلاقتراست و اجزاء خواهند خواست پس در اینخصوص بنده عقیده ام این است که از برای مالیه فعلاً پنج نفر کافی است یک نفر برای مالیات مستقیم و یک نفر مفتش کل و سه نفر برای اداره خزانه آنوقت که اینها آمدند و رسیدگی کردند معلوم میشود چه اندازه دیگر آدم لازم است و هم اینکه میزانی بدست ما میآید که چقدر مخارج خواهند داشت این عقیده شخص بنده است حالا دیگر بسته است برای مجلس هر قسم صلاح بداند همان است .

حاج آقا - خوب است در اینمقال که ما رای بگیریم برای مستخدمین خارجه بنیید مستخدمینیکه سابق آورده ام بطور توانسته ایم استفاده از آنها بکنیم و سبب اینکه نتوانستیم از آنها استفاده کنیم چه بوده و حالا هم بجهت ترتیب و میزان کم است میگوئیم باز باید است بزرگترین سبب اینکه نتوانستیم از مستشارهای خارجه استفاده کنیم این بود که روزی که دولت مصمم شد که یک نفر را بیاورد همینقدر مصمم شد

یک نفر را بیاورد دیگر هیچ وظیفه از برای آوردن او در نظر نگرفت و بهیچ حدی او را محدود نکرده اند چون یک حدودی نداشته و هیچ فایده باین مملکت ما غیر از ضرر نداشته هیچ کار نکرد و در این مملکت همان طور که مستشار مالیه مسیویز آمد و مبالغی هم دولت داد و بعد از آنکه هیچ استفاده از او نبردیم رفت و این نبود مگر اینکه حدودشان محدود نبوده از اینجهت یا از طرف افراط ضرر بردیم چون هیچ حدی نداشته اند و جودشان هیچ فایده غیر از ضرر نداشت و حال نباید در یک خط و خطایی که سابق رفتیم واقع بشویم و به عقیده بنده خلاف سابق تصور می کنم که تجربه با ما موخت و نشان داد که ما چون از ترتیب ادارات خودمان عاجزیم مگر بدست کسانیکه عاملند و عالم و ما امروز در ادارات خودمان هر چه عامل و عالم بیاوریم برای ادارات و صرفه دولتی یعنی با اندازه لزوم هر چه زیاد تر باشد بهتر است کسانیکه مانند از آوردن نظرشان باید بدوجهت باشد یکی نظر اقتصادی یکی نظر بلتیکی اما نظر بلتیکی همانطور که آقای صنیع الدوله فرمودند است اول و هله آن پیشنهادی که شد در اداره مالیه از یک کسی دیگر شد که ضرر بلتیکی برای ایران داشت و ما بواسطه همان نظر بلتیکی بود که آن پیشنهاد را قبول نکردیم و ملتیش را نکندیم آوردیم و آسوده شدیم و بواسطه آن تغییر و آن پیشنهادی که شد یک نظر اقتصادی میماند در اینجا که ما امروز مبالغ گزافی میدهیم باینکه می دانیم که اگر ما یک مواج صبیحی که این ادارات را منظم کند بدهیم مستخدمین عالمی جلب کنیم که یک ترتیب منظمی در ادارات دولتی بدهد گمان می کنیم خیلی بصره اقتصادی نزدیک تر باشد و تصور نمی کنیم که هیچ کس شکی داشته باشد که امروز اداره مالیه مابندترین ادارات است و ما باید تمام مان نسبت باین اداره که بزرگترین ادارات است باشد و بنده تصور می کنم در این باب اشخاص عالم عامل از هرجهت از نظر اقتصادی هم نظر بلتیکی برای ما خیلی فایده داشته باشد اگر چه این پیشنهادی را که کمیسیون کرده اند یک مقدار محدود برای آنها همین کرده اند و پیشنهادهایی هم که کرده اند برای اینکار هم بنده درمعمین کرده اند که فلان عده برای فلان کار لازم است و اجزاء خواهند خواست پس در اینخصوص بنده عقیده ام این است که از برای مالیه فعلاً پنج نفر کافی است یک نفر برای مالیات مستقیم و یک نفر مفتش کل و سه نفر برای اداره خزانه آنوقت که اینها آمدند و رسیدگی کردند معلوم میشود چه اندازه دیگر آدم لازم است و هم اینکه میزانی بدست ما میآید که چقدر مخارج خواهند داشت این عقیده شخص بنده است حالا دیگر بسته است برای مجلس هر قسم صلاح بداند همان است .

رئیس - حالا در تفرقه پیشنهاد شده است خواننده میشود و در قابل توجه بودن آنها رای گرفته میشود **آقای میرزا مهر ترضی قلیخان** - دو تفرقه پیشنهاد مزبور را بترتیب ذیل قرائت نمود .

- (۱) از طرف آقای دکتر اسمعیل خان ، این بنده پیشنهاد میکنم از برای اداره خزانه دو نفر جلب شود یک نفر مدبر و یک نفر مفتش از برای اداره مالیات مستقیم و غیر مستقیم یک نفر و از برای اداره تسجیل یک نفر .
- (۲) از طرف آقای حاج سید ابراهیم این بنده پیشنهاد میکنم مستخدمین امریکائی برای اداره مالیه کلیه پنج نفر جلب شود و برای اداره خزانه سه نفر برای مالیات مستقیم یک نفر برای اداره تسجیل یک نفر .

رئیس - حال باید در قابل توجه بودن این پیشنهاد ها رای گرفت .
حاج فاتح الملک - بنده گمان میکنم اگر صورت گفتار اثر میفرستادند هیچ بقدر مذاکره نمیشد افسوس که صورت کثرت هنوز نیامده است و این کم و زیاد برای همین است دیگر اینکه عقیده ام این است که این عده را که برای این اداره تقاضا کرده اند زیاد است برای اینکه هر کدام از اینها که آمدند بعد از این که اطلاع و بصیرت پیدا کردند خواهند گفت که از برای فلان اداره فلاقتراست و اجزاء خواهند خواست پس در اینخصوص بنده عقیده ام این است که از برای مالیه فعلاً پنج نفر کافی است یک نفر برای مالیات مستقیم و یک نفر مفتش کل و سه نفر برای اداره خزانه آنوقت که اینها آمدند و رسیدگی کردند معلوم میشود چه اندازه دیگر آدم لازم است و هم اینکه میزانی بدست ما میآید که چقدر مخارج خواهند داشت این عقیده شخص بنده است حالا دیگر بسته است برای مجلس هر قسم صلاح بداند همان است .

حاج آقا - خوب است در اینمقال که ما رای بگیریم برای مستخدمین خارجه بنیید مستخدمینیکه سابق آورده ام بطور توانسته ایم استفاده از آنها بکنیم و سبب اینکه نتوانستیم از آنها استفاده کنیم چه بوده و حالا هم بجهت ترتیب و میزان کم است میگوئیم باز باید است بزرگترین سبب اینکه نتوانستیم از مستشارهای خارجه استفاده کنیم این بود که روزی که دولت مصمم شد که یک نفر را بیاورد همینقدر مصمم شد

از طرف دولت معین باشد و هم اختیار نام داشته باشند بجهة اینکه اگر حدودشان معین نباشد در طرف افراط و مجور تصرفات می کنند باز هم مثل سابق فایده نخواهیم برد و ضرر خواهیم دید و اما در باب تدریس که فرمودند تمام این مستخدمینی را که برای کار می آورند همانطوری که عقیده ام را اظهار کردم کما این که در تمام جاهای عالم همین طور کردند و فایده بردند گمان می کنم که آن اشخاصی که می آیند به طور ترتیب کلاسی و مدرسه بهر ترتیبی که هست این چند نفر که باید در این جا مستخدم شوند یک چند نفر اشخاصی محدود متخصص باشند و اگر نباشند کما این شرط را ما نکنیم خواهیم دید که مثل اداره گمرک و بلژیکی ها خواهد شد و یک مخارجات زیادی برای ما فراهم می آورند هر چه سالها بعلوی آنها زحمت بکشند و خدمت بکنند از یک سیاه و دقتی سر در نخواهند برد .

حاجی سید ابراهیم - بنده عرض می کنم که آن پیشنهادی که کرده بودم در نظر را تم کرده بودم که ه نفر بشود و شاید همین طور هم باشد آن آن مصالحی را که حاج آقا فرمودند در دست معین که مستخدم آورند و فایده از او بردند یک نفر هم معاون از داخله یا از خارجه برای او فراهم نمودند آنوقت اگر آن مدیر برود این معاونش جای او را بگیرد و همچنین معاون تسجیل از داخله یا خارجه استخدام شود مسلماً از ایرانی داخل باز خارج خواهد بود به همین نقطه نظری که می خواهیم این اشخاص بیایند هم درس بدهند هم برای ماکار بکنند بنابراین همینطوری که عرض کردم ممکن است این ۲ نفر را از آن ۷ نفر کم کنند و ه نفر باشد .

محمد شاه میرزا - اولاً این فرمایشی را که آقای مدرس می فرمایند راجع به پیشنهادی است که مستخدمین کم بشود و بجای آنها معاون خواهند گرفت باید خاطرشان مسبق باشد که یک عالمی که آمد اینجا نمی تواند از ایرانی ها معاون بگیرد بجهة اینکه معاون کسی است که بتواند بجای مدیر کار بکند و این تا سال دیگر تعلیمات لازم دارد که بسمت معاونت او برسد اما مطلبی که بنده عرض کردم و آقای ارباب کبخیخسرو هم تصدیق فرمودند یا بنده اشتباه کردم یا آنکه همچو رای داده شده است مقصود این است که ما همچوورانی راجع بتدریس ندانیم و این اشتباه از آقای فهم الملک است اگر هم بنده اشتباه کرده ام بفرماید این مسئله مذاکره شد ولی رای داده نشد اما مسئله ۷ نفر مستخدم برای مالیه معاون وزارت مالیه در دو جلسه حاضر شد و مذاکرات بعمل آمد و دیگر حاضر نشد کمیسیون هم مطابق تقاضای وزراء همان ۷ نفر را تصویب نموده و من همچو تصور میکنم که کمتر از این واقماً نخواهند توانست اداره بکنند و بعلاوه اشخاص دیگر هم خواهند خواست بجهة اینکه نمی توانند این ۷ نفر از هده خدمت بر آیند عقیده کابینه هم کمتر از ۷ نفر نیست و ما هم باید چنانچه را ایشان این است که ۷ نفر باشد قبول کنیم دیگر آنکه باید با معاونان با وزیر حاضر شود

بجهة اینکه آنها بکمتر از ۷ نفر رضی نخواهند بود و خواهند گفت که مذاکرات آنها را ما گوش ندادیم .
دکتر علی خان - در خصوص تدریس چون جناب مغرب جواب دادند که اینجا اشخاصی هستند که ریاضی میدانند و بعضی مقدمات را دارا هستند و در عرض دو سال یا سه سال که ما این اشخاص را خواسته ایم برای استخدام می توانند که از آن ها استفاده کنند بنده عرض می کنم این مطالب را گفتن خیلی آسان است ولی باید ببینیم آن معلمین که از فرنگ آورده ایم از وجود آنها چه استفاده کرده ایم یا اینکه آنها عالم بوده اند و هیچ تقصیر آنها نیست برای اینکه در این مملکت ما تا مدارس عالی نباشد و شاگرد ها آن مقدماتی و آن چیز ها که لازم است معلم درس بدهد ندانند میشود معلم بیاید و درس اداره مالیه یا غیر اینها بدهد این معلمین را که آورده اند با اینکه عالم بودند چه استفاده از آنها بردند و هیچ تقصیر آنها نیست برای این که در این مملکت اسبابی که لازم است از برای تحصیل علوم عالی موجود نیست بنده عرض می کنم این معلمین که شما می آورید کمتر از طبیب نیست چند نفر را دیپلم دادند و دکتر شدند برای این است که اسباب کار درست نیست بیک اندازه اگر بخواهند در دارالفنون می شود که یک معلمی بیاید و تدریس کند زاپون را باید دید که اول چه کرد و بعداً چه کرد گفتن که مناط اعتبار نیست مگر بحرف می شود کار را درست کرد شما اول یک مدرسی می خواهید که اشخاص را تربیت کند بنابراین بر میدارید رای می دهید والا بیخود یک قانون نوشتن و رای دادن بآنچه در صورتی که صحیح نباشد چه اثر دارد شما مدارس دولتی ندارید یک مدارس مختصری دارید و یک پروگرام مختصری نوشته اند آنها هم نمی توانند اجرا کنید بنده می دانم حالا شما می گوئید که حکماً این مستخدمینی که می آیند باید تدریس کنند در یکی از مدارس در کدام مدرسه با کدام شاگرد با کدام اسباب میگویند اشخاصی که ریاضی تحصیل کرده اند ولی با این جزئی تحصیل ناقص نمی توانند تحصیل علم اداری مالیه یا غیر آن بکنند حالا مستخدم می خواهید بیاورید برای اینکه ادارات درست کند حالا شما میخواهید آدم درست کنید آن مسئله دیگری است استدعا دارم که این مسئله تدریس یک مرتبه مذاکره شده تمام شود بعد داخل مذاکره دیگری شویم بنده عقیده ام اینست که مسئله تدریس بکنی از این راپورت محو شود .
فهم الملک - یک مطلبی آقای ارباب کبخیخسرو فرمودند لازم است که برای ایشان توضیح بدهم گفتند که اینجا نوشته شده است یک نفر مفتش برای مامورین ایرانی همچو چیزی که اینجا نیست اینجا نوشته شده است یک نفر مفتش برای تنسیق ولایات بتوسط مامورین ایرانی مواظبت در اجرای دستورالعملهای مرکز در ایالات و ولایات نه اینکه مامورینی که برای ولایات فرستاده می شود بروند ادارات ولایات را مرتب کنند این مفتش

امور آنها باشد یکی دیگر اینکه در این جادرباب عده مذاکره هست در خصوص عده هیئت و وزراء وزیر مالیه هفت نفر پیشنهاد کرده اند اولاً یک اشکال بزرگ بواسطه خواستن مامورین آمریک داریم و آن بجهت این است که مستخدمین آمریک ابتدا با ترتیبیاتی که امروز معمول شده است در این مملکت اطلاعی ندارند اگر یک مامور فرانسوی بیاید در اینجا و داخل شود در این ادارات با آن اشخاصی که سابقه پیدا کرده اند زودتر می تواند کار بکنند تا امر یکانی دیگر وقتی که یک مدتی یعنی اقلاً یک سال یک چند نفری در زیر دست او کار بکنند تا وقتی که اطلاعات از ادارات ما پیدا بکنند تفاوتی که برای ما خواهد داشت یک مدتی حقوق باو می دهیم تا آنکه مشغول کار بشود و این از برای اینکه آنها هم سمت معاونی ندارند چنانچه آقای حاج سید ابراهیم فرمودند اینجا معاون لازم ندارد دستورالعملی را که با آنها بدهند و میخواهند کار کنند وزارت مالیه پیشنهاد می کند وزارت مالیه هم یک مجلسی تشکیل میکنند که مذاکره میکنند که ملاحظاتی و تضییقات مملکتی را توضیح بدهند بعد از آنکه شروع بکار مینمایند آن شخصی که سمت معاونی دارد با آنها همراه بوده است و بعد کاملاً مستحضر شده است با آن مامورینی که در ادارات مرکزی هستند و تا اندازه مسبق از اینکار شده اند میروند یکی یکی مراکز ولایات را میگردند و اگر یک همچو مامورینی نداشته باشند مسلماً نمی توانند کار بکنند و وجودوا عاظم و باطل خواهد ماند و تا آن مدتی که این معاون وارد شود یک مواج بیخودی از کیسه این ملت داده خواهد شد پس وجود این مدیر لازم نشده بواسطه این ترتیبات که اداره مالیه اداره شود اگر حالا تصویب نشده بعد از آنی که خودش ورود کرد تصویب این یک نفر را مسلماً درخواست خواهد کرد اما در خصوص تدریس که آقای دکتر علیخان اینقدر تعاشی فرمودند اینقدر اهمیت ندارد تعجب میکنم که قیاس کردند دفترتاری را بطب، دفترتاری غیر از طب است در شرط دیگر دارد ریاضی مسئله دیگری است کسی که ریاضی بداند و کسیکه ریاضی نداند نمی تواند طب تحصیل کند و اگر معلمین پیش کار نکردند غرض در این موقع نباید داخل مذاکره آن بشویم ولی اشخاصی که تا یک اندازه دفترتاری میدانند خیلی سهل است می توانند این تعصبات مالیه را بکنند و این یک شرط فوق العاده نیست که یک حقوق فوق العاده بخواهند بهمان حقوقی که میگیرند خواهند شرط کرد ، یک درس دفترتاری هم بدهند نه مثل معلمین سابق که هر وقت به آنها یک کاری رجوع میکردند که اضافه بر کارشان کنند که عملیات او را هم علاوه هم ملاحظا حاضر نمایند قبول نمیکردند می توانست همان اشخاصی که زیر دست او هستند هفته دور و دورس بدهد گفتند در دادن خیلی اهمیت دارد اینطور نیست آنها تا وقتی که درس دادند را کاملاً از عهده بر نیامدند یعنی تا وقتی که تحصیلشان کاملاً تمام نشود دیپلم با آنها ندهند خدمتی با آنها رجوع نمیشود اگر بخواهند یک فایده از آنها ببرند باید یک عده شاگرد تربیت کنند که اگر برای ولایات خواستند مامور بفرستند مسلماً آنها را که دفترتاری آنها آشنا شوند باید استاد که ماموریت

از مرکز میده که بروند انجام بدهند یکی دیگر اینجا مذاکره شدیم زیرا باید که اداره گمرک تا امروز نتوانسته است از عهده حمل خود برآید اینمطلب را مکشوف می کنیم زیرا که اشخاصی که تمامشان مایل ریاست گمرک ولایات و جاهای دیگر هستند نمیتوان قضاوت آنها را در عملیات که تا یک اندازه حاضر کرده اند که بدردمی خورد کاملاً صحیح دانست و تا یک اندازه نمیتوان تکذیب هم چو مطلبی را کرد .

هشترودی - اما اینکه آقای موتمن الملك فرمودند که در عده نباید مذاکره کرد این خیلی حرف صحیحی است بجهت اینکه کسیکه یک کاری دارد لازم میدانند چند نفر عمه با او باشد مثلاً یک استادی لازم دانسته است که اینجا چهل نفر عمه میخواهد و ما آنجا رأی دادیم که دو نفر باید کم باشد راه نمیاندازد این راپورت وزراء هست عده را معین کرده اند که نمی شود کم و زیاد کرد این مذاکره بکلی زیاد است و همانطور باید تصویب نمود آنوقت آنها که حکم اداره را میداند صحبت نمایند که اینجا فلان و فلان فرار لازم دارد مالیه اینقدر نظمی اینقدر فلان و فلان اصلاح ندارند ما آنجا رأی دادیم باید بشود در دو نفر کم باشد راه نمیاندازد این راپورت و را است اگر وزراء عده را معین کرده اند که نمی شود کم و زیاد کرد این مذاکره بکلی زیاد است و همانطور باید تصویب شود و اما تدریس را که می فرمایند بینی و بین الله بنده تصدیق می کنم آقای دکتر را تحصیل نباید در اداره بشود شاگرد وقتی که تحصیل کرد و کامل شد آنوقت داخل در اداره می شود آنوقت در اداره عمل نماید حالا مادر اداره مدرسه درست نمیکنیم و این غلط است .

کاشف - در صورتیکه بالاخره حضور وزراء لازم خواهد بود عرایضی که خواهیم کرد مکرر خواهد شد اگر اینجا رأی میگیریم نتیجه خواهیم گرفت بنده عرایض خودم را عرض میکنم که این مستخدمین که نوشته شده است خیلی زیاد است فقط نقطه نظر اگر اصلاح باشد اصلاح مالیه بودجه است یعنی ملاحظه شده است که بودجه را ما به بینیم مساعدت می کنند در صورتی که هنوز مالیات مستقیم وضع نشده است که امروز هفت نفر را از آمریکا بیاوریم .

رئیس - رأی میگیریم .
کاشف - امروز از آمریکا یک یادو مامور برای اداره مالیات مستقیم کافی است و ابدأ هیچ لزومی ندارد که مافلاً یک دهم هفت نفر بخواهیم و هیچ منافات ندارد که اول سه نفر بخواهیم و اگر خودشان دیدند لازم دارند برای دفتر داری یا غیر دفتر داری خواهند خواست همین طوریکه در مامورین بلژیک هم شد آن کسی که امروز مامور اداره مالیه است یا این که رئیس اداره دفتر خواهد بود او غیر از آن کسی است که از برای اجراء است همینقدر که خودشان آمدند بعد معاون خودشان را می توانند باز هم بخواهند ممکن است و در باب تدریس هم همینطوری که گفته شده است مکرر مانمی توانیم رأی بدهیم که در ضمن استخدام آنها می آیند

اینجا تدریس کنند هیچ همچو چیزی ممکن نیست و در باب عده بعقیده بنده مالیات مستقیم اینجا هفت نفر لازم ندارد سه نفر را کافی می دانم و بیش از سه نفر امروز بودجه کافی نیست که هفت نفر بیاوریم حالاً فرمائید پیشنهاد بنده را بخوانند (پیشنهاد آقای کاشف را از قرار ذیل قرائت نمودند .)

بنده پیشنهاد میکنم که مستخدمین آمریکائی برای مالیه ۳ نفر جلب شود یکی بجهت خزانه و دو نفر بجهت تعدیل مالیات .
رئیس - سه فقره پیشنهاد شده است در باب عده مستخدمین مالیه حالا از برای قابل توجه بودن آنها رأی گرفته شود .

فهییم الملك - یک پیشنهادی وزرا کرده اند و خودشان هم در کمیسیون حضور داشته اند و فراری داده اند با شرایط و وظایف معینی حالا یک نفر میگوید پنج نفر و یکی دیگر میگوید سه نفر معلوم نیست از روی چه ترتیبی است هیئت وزراء هفت نفر را صلاح دیده اند اگر میگویند ۳ نفر کافی است بنده عرض میکنم کافی نیست بجهت اینکه اداره که ما داریم مستقیم است و مالیات او مستقیم است ولی مرتب هست این اشخاص باید مرتب نمایند مسلماً اداره مالیه که اهمیت دارد و تا بحال یک ترتیب صحیحی نداشته است سه نفر ممکن نیست بتواند منظم نماید حالا خوب است ما اگر حرفی بزنیم در خصوص همان پیشنهاد وزراء بزنیم عرض کردم مانمی توانیم بگوئیم اداره تفتیش لازم نداریم و یا اینکه قابل مذاکره نیست دیگر اینکه می گویند دو نفر برای تعدیل مالیات نخواستند اند چه تعدیلی میخواهند همچو چیزی وزارت مالیه نخواستند است قبل از مذاکره وزرا فرضاً هم اگر رأی داده شود نمی دانم چه صورت خواهد داشت .

رئیس - در قابل توجه بودن اینها باید رأی بگیریم اگر قابل توجه نشد که هیچ اگر قابل توجه شد می فرستیم بکمیسیون رأی کمیسیون در اینباب معلوم میشود .

کاشف - همانطوریکه مغیر اظهار فرمودند که مالیات مستقیم داریم و همینطوریکه عرض شده است این دو نفر برای تعدیل کردن مالیات است همین مالیات فعلی را که تعدیل کنند خیلی کار کرده اند آنها نمیتوانند مالیات جدید برقرار کنند همین مالیات مستقیم را اداره کنند کار دیگری از آنها نمیخواهند حالا عقیده بنده این است که در اینخصوص مذاکره نشود و وزراء حاضر شوند در حضور وزراء مذاکره شود و بگذرد .

رئیس - پیشنهادی آقای وحید الملك نموده اند خوانده میشود (پیشنهاد آقای وحید الملك را آقای میرزا مرتضی قلیخان قرائت نمودند بنده پیشنهاد می کنم که بقیه مذاکره مستخدمین مالیه بماند تا در جلسه آتی با حضور هیئت وزراء اختتام پذیرد .)

مؤتمن الملك بنده مختصراً عرض میکنم این پیشنهادی که شده است برای آن مملکتی است که اداره تسجیل که اداره بزرگی است دارد این

یکی از پیشنهادهایی بود که او کرده بود که اصل مالیات زیاد بشود حالا که ما مستخدمین مالیه را از آمریکا تصویب کرده ایم نمی دانیم اداره تسجیل آمریکا بجهت ترتیب است و نمی توانیم رأی بدهیم یک نفر باشد یا دو نفر بهتر این است که در اینخصوص بوزرا اجازه داده شود که مذاکره بکنند هر چند نفری را که برای امروزه مملکت مقتضی میدانند با تحقیقات کافی برای مالیه مملکت بیاورند یعنی به بینند کدام یک از تأسیسات مالیات آمریکا برای ما سهولت دارد پیشنهاد کنند و اجازه بدهیم او را بیاورند و الا امروز ما رأی بدهیم که از برای اداره تسجیل یک نفر یا دو نفر بیاورند و بعد اداره با همان طوریکه سابقاً بوده است باشد هیچ فایده ندارد این اشخاص را میخواهیم برای تسهیل ادارات و دخل و خرج مملکت بنده پیشنهاد می کنم که بوزرا اجازه بدهند که مستخدمین را بخواهند و من بعد عده اش را معین کنند و بما بگویند که از چه اداره خواهند خواست .

رئیس - در این پیشنهاد وحید الملك رأی میگیریم کسانی که تصویب می کنند قیام نمایند (با کثرت تصویب شد) راپورت کمیسیون داخله را تمامی میرزا مرتضی قلیخان قرائت نمود کمیسیون همان شش نفری را که هیئت وزراء پیشنهاد نموده بودند آقای تصویب نموده که مطابق ترتیب ذیل جلب شود برای تنظیم کارهای داخلی و تسبیب ادارات مرکزی و ایالات و ولایات یک نفر که مقام معاونت حاکم را دارا باشد برای اداره ژاندارمری سه نفر که دارای مقام سرهنگی دو نفر دیگر دارای رتبه سلطانی باشند بر اداره نظمی دو نفر مطابق پیشنهاد وزرا لازم است که استخدام شود (سید حسین کزازی .)

رئیس - در باب این راپورت ملاحظاتی هست بفرمائید .

صنیع الدوله - در خصوص مستخدمین نظمی رأی ندادید چطور در باب کلیه آن رأی میدهید .

رئیس - ممکن است بعد رأی بدهند حالا حرف در باب ملیت آنها است .

حاجی عز الممالک - بنده مقصود همین بود که سه نفر ژاندارمری و همچنین مستخدمین نظمی ملیت شان تصویب نشده باشد عده شان تصویب شود ملیت آنها بعد معلوم میشود .

دکتر علیخان - بنده عرض میکنم خوب است ملیت اینها را بگذاریم برای جلسه بعد و در باب عده این پیشنهادی را که کرده اند خودشان تصویب کرده اند میتوانیم در این باب رأی بگیریم و بعد از آن در خصوص ملیتش با خود آنها مذاکره کنیم .

حسنعلی خان - اینطور نیست مسئله راجع بنظمیه را وزرا ایراد کرد اما اینجا رأی بدهیم بله وزراء نخواستند اینها را استخدام بکنند بهتر اینست که صبر بکنیم که خود وزرا بکنند و بعد در باب ملیت آنها رأی گرفته شود .

آقا سید حسین اردبیلی - عجله ژاندارمری و معاون که کمیسیون با وزرا موافق است رأی بگیریم مستخدمین نظمی بماند تا وزرا حاضر شوند **رئیس** - در خصوص نظمی اینکه هیئت وزرا

استرداد کرده اند در خصوص ملیت آنها بودند آنکه اصلاً آنها استرداد کرده باشند.

صنیع الدوله - مطابق قانون اساسی هر مطلبی که بمقام مشورت رسیده باشد و هر لایحه که وزراء پیشنهاد کرده باشند میتوانند استرداد نمایند عجله پیشنهاد خودشانرا استرداد کرده اند و پیش آنها است باید ثانیاً پیشنهاد نمایند دیگر آنکه اولاً استرداد وزراء برای ملیت بشود ثانیاً در باب نظمی که استرداد کرده اند نه در کلیه آنها.

حاجی عز الممالک - بمقیده بنده خوب است در این باب رأی بگیریم فرضاً در باب مستخدمین نظمی که مجلس صلاح بداند باشد تا وزراء پیشنهاد کنند

حاجی فاتح الملک - بنده عرض میکنم هیئت وزرا پیشنهادی کرده اند کمیسیون هم تصویب کرده اند فقط برای دو نفر ملیت مستخدمین نظمی وزراء پیشنهاد خودشانرا مسترد کردند نگفتند که بر عده آنها بیفزایند پس خوب است که عده را امروز معین کنید بعد وزراء ملیت آن هارا هم پیشنهاد خواهند کرد.

رئیس - ادر هر صورت کلبه مسئله نظمی را امروز میگذاریم در خصوص سایر مسائل رأی میگیریم.

افتخار الواعظین - بنده عرض میکنم که در عدد رأی بگیرید زیرا که ملیت را وزراء معین خواهند کرد شاید بگویند مستخدمین داخله که پس پس گرفتند فقط در باب نظمی است آنهم در ملیت آنها مذاکره است با این ترتیب هم قرار شد که مسئله نظمی بماند تا اینکه وزراء حاضر شوند و ثانیاً پیشنهاد نمایند خوب است در سایر مسائل رأی بگیرید.

رئیس - حالا اگر مخالفی نیست رأی بگیریم مستخدمین داخله را که پس نگرفته اند فقط در نظمی بوده است آنهم در ملیت آنها حالا اگر مخالفی نیست و عده کافی است رأی گرفته شود - کسانی که با این راپورت موافقت قیام نمایند.

صنیع الدوله - یعنی در باب چهار نفر (اغلب قیام نمودند و با اکثریت تصویب شد).

رئیس - چون وقت تنگ است گویا موقع که سایر مواد بپردازیم نداریم.

وکیل التجار - مسئله که آقای ارباب در باب دیر آمدن و کلا پیشنهاد کرده بودند بنده اینرا خیلی لازم میدانم برای نظم داخلی و مدتی است که رفته است بکمیسیون هنوز جزء دستور نیامده بنده استدعا میکنم که در آتیه آنها را در دستور منظور فرمایند که خوانده شود.

رئیس - جلسه آتیه روز پنجشنبه و دستور آن بقیه دستور امروز است شور در بقیه قانون ثبت استناد.

(مجلس تقریباً بکریح قبل از غروب آفتاب ختم شد.)

جلسه ۱۵۱

صورت مشروح روز پنجشنبه

دویم شهر شوال المکرّم ۱۳۲۸

مجلس دو ساعت و نیم قبل از غروب آفتاب در نعت ریاست آقای ذکاء الملک تشکیل شد.

صورت مجلس روز پنجشنبه ۲۹ شهر رمضان را آقای معاضد الملک قرائت نمود.

رئیس - در باب صورت مجلس اگر ملاحظاتی هست؟ بفرمائید.

ناصر الاسلام - در جزو اسامی غائبین بی اجازه چند روز است می بینم که اسم آقا سیدعلی علی آقا خوانده میشود میخواستم از آقای رئیس سؤال کنم که آیا آقای آقا سیدعلی آقا قبول وکالت را کرده اند یا نکرده اند در صورتی که قبول وکالت ایشان معزز باشد باید در جزء غائبین بی اجازه نوشته شود و اگر قبولشان معین نشده است باید نوشته شود و اگر استمفا داده اند که معین شود تا اینکه عوض ایشانرا مجلس انتخاب نماید.

رئیس - از طرف هیئت رئیسه بایشان اخطار شده است ولی از طرف ایشان هنوز جوابی نرسیده است.

دکتر علی خان - چندین مرتبه است که در آخر مجلس در خصوص مستخدمین نظمی که وزراء مسترد داشتند تا اینکه رأی خودشانرا در ظرف ۸ ساعت بمجلس اظهار بدارند و تا بحال چهل روز گذشته است و ابداً اثری بظهور نرسیده بنده یادآوری کرده ام و حالا هم میخواستم عرض کنم که آیا مانعی برای اینکار پیدا شده است و اگر مانعی پیدا نشده بی جهت چرا اینمطلب بتأخیر افتاده است.

رئیس - البته بی جهت یک مطلبی را بموده تمویق نمیکنند.

حاج عز الممالک - دو جلسه است که در خصوص کسری اعضاء کمیسیون تفتیش مالیه مذاکره شده و قرار شد که در یکی از جلسات کسر اعضاء آن انتخاب شود خوب است امروز آن انتخاب بعمل بیاید با اینکه کرمجلس صلاح بداند در جزء دستور جلسه آتیه بگذارد.

رئیس - اگر بخواهند انتخاب میشود ولی بمقیده بنده اگر بگذاریم برای جلسات بعد بهتر است برای اینکه در هفته آتیه تمام کمیسیون ها تجدید میشود این کمیسیون نیز تجدید خواهد شد (دیگر اظهاری نشده رئیس صورت مجلس را امضاء نمود).

ارباب کیخسرو - در ابتدای تشکیل کابینه جدید در اینجافرار شد که در هر جلسه یکی از وزراء یا معاونین آنها حاضر باشند برای بعضی مذاکرات قانونی و بعضی سئوالات که جواب بدهند مدتی است خیلی سئوالات لازم شده و بعضی امورات مملکت مختل مانده و هیچ وزراء برای جواب حاضر نمی شوند و مدتی هم گذشته است که وزیر داخله نداریم و قبل از اینکه استمفا بدهد معاون آن وزارتخانه را معرفی نکرده است و هیچ نمایانم امور واقع مملکت در تحت مسؤولت کی میگردد از این جهت خواستم تقاضا کنم که مقرر شود یاوزرا یا معاونین آنها یا آقای رئیس الوزراء حاضر شوند که بعضی سئوالاتی که شده است جواب بدهند و بعضی امورات مملکت مختل مانده اصلاح شود.

رئیس - یادآوری میکنم بهیئت وزراء که حاضر شوند.

(راپورت کمیسیون عرایض و مرخصی را آقای مرتضی قلیخان قرائت نمود که در این هفته چهار جلسه منعقد و مشغول انجام وظایف بود آقای نیر السلطان واسطه بودن در کمیسیون قوانین مالیه در چهار جلسه فائز بود و نیز از مجلس استعفا کرده بود که بوزارت خانه ها اخطار که جواب عرایض را که محتاج بتحقیق خارج از مرکز نیست و بیش از ده روز و سایر عرایض را بیش از چهل روز بموده تمویق نیندازند و نیز آقای نویری تلکرافا تقاضای یکماهه تجدید اجازه مرخصی خود را از مجلس نموده بود کمیسیون بواسطه این که حضور ایشان را در پارلمان اهمیت میداد تصویب نکرده بود.)

کاشف - بنده گمان میکنم که در اول هم مجلس در باب مرخصی آقای نویری رأی نداد که حالا تجدید نماید و بملاوه ایراد دارم با آقایان اعضاء کمیسیون عرایض که بنده مدتی است اجازه مرخصی خواسته ام و نیز راپورت آن بمجلس داده نشده بنده میخواهم مثل سایرین بی اجازه غیبت کرده یا مثلاً که بعد رأی گرفته شود از این جهت از آقایان استدعا میکنم که زودتر درین باب دقت نظر نموده راپورت بدهند که رد یا قبول آن معلوم شود.

رئیس - جناب عالی که مکرر این را میفرمائید خوب است خودتان خصراً این را با آقایان اعضاء کمیسیون عرایض مذاکره فرمائید که زودتر راپورت آن را بمجلس بدهند.

کاشف - مکرر گفته ام و ابداً نرسری نکرده است.

بهبخت - اینکه آقای کاشف در خصوص مرخصی خودشان اصرار دارند و مکرر اظهار میکنند حقیقه کمیسیون عرایض در این باب نمیدانند که تکلیف او چیست بعضی از نمایندگان تقاضای اجازه مرخصی مینمایند کمیسیون اگر تصویب نکند اسباب فکر و کدورت و دلتنگی آن آقایان خواهد شد و اگر تصویب نمایند مخالف وظیفه نمایندگی ماست برای اینکه ملت ما را خواسته است از برای اینکه کار کنیم نه اینکه مرخصی بگیریم و برویم باطراف و در باره آقا میرزا اسدالله خان با آن مواعی که داشت کمیسیون که تصویب نمود مورد ایراد است تعجب کردید بنا بر این کمیسیون در باره اجازه آقایان هیچ رأی ندارد.

افتخار الواعظین - بنده عرض دیگری داشتم بر لفظ مرخصی نیست اگر اجازه میدهید عرض کنم می خواستم عرض کنم بعضی سئوالات از وزراء شده است که خیلی مهم است و ابداً می بینم که برای جواب.....

رئیس - این مطلب از موضوع خارج است اخطار میکنم بهیئت وزراء که برای جواب حاضر شوند.

ارباب کیخسرو - اولاً در جواب آقای بهبخت که فرمودند بعضی ها از کمیسیون فکر میکنند و کمیسیون تکلیف خود را نمیدانند که چه باید بکنند عرض میکنم اگر دلایل صحیحه دارند که